

ONI PROKLETI TODORIN

Eto, fala Bogu sastalo se finalmente općinsko više poslin toliko dugega vrimena!... A bilo je više i vrime, jerbo je valjalo uredit nike prišne stvari komunale. Dulje se više ni moglo čekat i otezat. Prin svega valjalo je uredit balance u peškariji, koje su nikako falso mirile, na šćetu naroda. Valjalo je ondar odredit veću plaću škovačinu, koji je u zanje vrime poče činit šćtrajk sam od sebe i ni hoti više čistit onako lipo kontrade kako prije; ni ćapava pase, ni ćisti kaniže, a ni u svakoj kontradi užiga ferale od petroja, tako da je onomadne bidna šćjora Ursula-Pantagana deboto razbila nos. Ondar je tribalo odredit hoće li se tužit »Ungaro-croatu«, jerbo je jedan mornar iz njihovega vapura ukra na rivi incerađu, koja je bila od komune. E, a in ultimo je kako stvar od velike importance bila kveštjun, ća triba učinit kontra onemu diškulu, malomu Todorinu, sinu udovice Keke-Oćade, koji je svakin dispetima mući cilo misto: razbija bi praćon ferale, lipi bi višćon tovarima i mazgama rep, trubi u bužu praga od funistre butiga, a kad bi dun Ivan prodika u crikvi zavuka bi se izmeju starih žena i saši bi jin zajedno pandile s iglon i koncen. — I sve mu to još ni bilo dosta. Prin nikoliko dana ti je taj nesrićni zbaracin bidnoj šćjori Mandini, ženi inšćpicijenta od dugane učini jednu veramente krvavu. A sad da vidite ća je bilo na stvari:

Onomadne su ribari ćapali veliku kanju ća ju zovedu morska lisica oli peše bandiera, jerbo ima veliki rep. I justo tih dana, na svoju veliku nesriću, kupila je šćjora Mandina novi kapelin s velikin perom. A onemu ištiriji Todorinu, kad je vidi tu pešćkanju s dugin repon subito mu je pala na pamet šćjora Mandina. I ti vražji mali je bi dobro adoća. Šćjora Mandina imala je nikako stisnutu facu i falsu dentijeru prema vanka, pa onda još s onim perom na novem kapelinu — Bože nan prosti, puno je sumiljala onoj kanji, peše bandijeri. I ne budi lin, ti vražji mulo, napisa je velikin slovima s karbunom na zidu ispod funistre šćjore Mandine ove rići:

Naša gruba šćjora Mandina

Ima ćunku ka kanja bandira!

Gotovo je!... Od toga dana nesritnu Mandinu cilo misto je zvalo »šćjora Mandina-bandira«. — A sad se možete stavit u pozicijun te jadne žene!... Od sramote više ni hodila u crikvu i od velike ljućtine razdrila je u bokune oni kapelin i pero, strapacala je modistu ća joj ga je učinila, a muža ća joj je govori da joj kapelin stoji dobro i da ćini lipu figuru.

Jadna Mandina ni mogla ni provirit iz funistre, jerbo kad bi je adoćala ona prokleta mularija, počela bi krićat: Šćjora Mandina-a-a bandira-a-a-a-a! I ni bilo druge nego da joj muž učini molbu da bude primišćen u drugo misto, jer bi altrimenti ovdi poludili on i žena.

Dakle, kako i sami vidite, bilo je svakako od velike potribe da dojde do sedute općinskog vića, pa da se stane na rep tin berekinadama maloga Todorina, koji je nastavlja terorizavat ćitavo misto. Otkad mu je umri otac niko ga više ni moga zauzdat; ni mati, ni pop, ni mešćtri od skule, pa njanke pulicjot od komune. A jandarmi i financijeri su rekli da to ni u njihovon kompetenci.

Kad su svi vićnici došli u komunu, odmar su svukli jakete, jerbo je bilo vruće i popili žmul mišćtra i crnu kafu ća je bila poslala žena vićnika Jereta — Lazanje jerbo mu je toga dana bi rojendan, pa je hoti učinit mali tratamenat općinskom viću. Lipo onako po našoj antikoj užanci! Sve onako po domaću je sekretar od komune prošćti i rastumaći ća se ima pritresat na seduti vića, oli kako bi se ono po naški reklo: dnevni red. Bilo je puno molbi, tužaba, a i anonimnih pisama. U jednomu pismu se strapacavalo podestata kako može dopustiti da bliću butige Dometa-Šćtarta stoji još oni pižul od kamena di pasi vazda dohodu dizat noge, pa strašno smrdi u cilom susidstvu. U drugom pismu se govori kontra dun Ivanu, koji je grubo udri šćakon po glavi malega Franeta, sina Dometa-Panjoke, jerbo ni bi naući dobro »Deset zapovidi božćjih« i »Dilo od milosrđa«. A u trećen pismu se protestaje kontra pasu »Morotu« butigira Jereta-Galere, jerbo grize taj pas dicu i davi kokoše po mistu, pa da svakako valja da ga skovacin ćapa i utopi. Bilo je još dosta tih stvari o kojima se govorilo na ovoj velikoj seduti, ma nisu bile od tako velike inportance kako ove, pa ih zato i nećemo spominjati. Ma budući je kveštijun o malom Todorinu bila od najveće inportance i puno konplikana, ostavili su je u zadnju. Podestat je o temu drža jedan veliki govor i ondar zapita sve vićnike ća jin se pari. Ma svaki je od njih pognu glavu i niko ni hoti prvi progovorit. A podestat vas infotan udre šćakon po tavulinu i stane deboto vikat:

— A ća ste kalali glave ka grintave mašćke, oštija... Ća ćinite sad kućo?!... Otvorite ćunke, prožuknite, sakramenta... Po gradu svašća lajete i govorite da san ja za sve ovo kriv, za sve nevolje ke se događaju u mistu, a sad se tu držite ka žedne tuke... Znan ja sve!... I vaše žene govoridu da riba smrdi od glave!... Znan ja dobro ća niki od vas mislidu s tin... Hoće jih se doć na moje misto, an?... Dojdite, dojdite... van vašega... Mislite da je lako bit podestat u oven mistu... Ma ja znan zašćto mućite! Strah vas je od jednega diteta, od onega malog Todorina da van ne bi razbi caklo na funistri, oli da van ne bi kao šćjori Mandini prišći koje lipo ime, an?!... A, niko od vas ni rići prožuknu ni o pasu Morotu, da se ne bi zamiri onemu butigiru ća van pozajmije solde i kreditaje vas do prvega za šćpanjolete i kvartine vina.

Zaludu!... Niko ni progovori ni riči. A u zanju se diga vićnik Lovre i reka:

Slavno više... Hm... Ja mislin da se ove dvi stvari ne mogu uredit onako na prišu, nego da o temu vaja dobro promislit. Zato ću predložiti da se ova seduta prekine, pa da se jope ovdje najdemo za osan dana... A i onako je kasno... Pasalo je podne, a žene su nan sigurno stavile riži u juhu... Ako budemo još ovdje riži će se raskišat, pa neće vajati ništa... A, Gospe mi, da rovinamo obid zarad jednega pasa i Todorina, to nikako ne merita... An, jeli tako?!

— Je, je!... Lovre ima pravo!... svi su staj vikati, kurenti da se stvar dogodila.

A, da Todorina stavimo tri dana u prežun, u škuro? — predloži podestat.

— Ne! — zakriči vićnik Toni-Kukumar. — Ako se dite pripadne, pa ga ćapa afan od straha i ostane disgracjan za cili svoji vik, ko će za to odgovarat Bogu i narodu, an?

— Tako je!... Živio Toni!... Bravo-o-o!... Živio-o-o.

I tako je podestak osta u manjini i vas se od jida zacrveni ka zriła dinja. I na misto da pozdravi po užanci vićnike kad je seduta svršila, on se digne i lipo jin onako po domaću reče:

— Hote s vragon!... Aremengo!

I tako je ta seduta bila odgođena za osam dana, a svit je s puno interesa čeka ča će bit s Todorinom i pason Moroton. O ničen drugon se ni govorilo, nego o toj seduti. Jedni su bili za podestata, a drugi za vićnike.

A dotle je Todorin i dalje bi gospodar mista i činija ča ga je bilo voja. A ko mu je ča moga?

I ni pasalo tri dana, a on fabrika još jednu. Samo poslušajte, pa recite bi li ovo vragu paklenon palo napamet!

U nediju popodne su obično igrali briškulu u kafetariji šjor Markota-Muzarjole sva bolja čejad od mista: podestat, kapitan od porta, likar, špicijer, parok i bogatiji butigiri. A šjor Marko je ima lipu kafetariju, koju je drža u redu ka da je crikva. I svega se moglo u njega nač od gulozariji za izist i popit. Bilo je u njega i pasarete i bire i prošeka i marene i mištra i limunade, pa svakakih biškotini, cukarini i savojardi, a i pasta od kreme i čokolade. A samo kakvu dobru kafu mu je žena Justina znala učinit!... Ma njanke u Carigradu ne bi bolju popili!... A sve su one puste botilje od likerera i pasareta bile lipo poredane na banku ka za espozicijun. Ma bila je prava delicija poč u kafetariju šjor Markota. A ima je i lipega maška »Bižota«, koji je vazda sta na banku i nikad ne bi ni urta koju botilju, a nekmoli da bi je svali. I svak ko bi doša u kafetariju najprin bi pogladi maška »Bižota«, a ondar bi ordina kafu... Ma to popodne dogodilo se ništo tremendoga. Dok je šjor Marko nosi kafu mačak »Bižo« je najedanput poludi. Ka da je sotona intrala u njega! Sta je grubo mjaukat i trt sa zadnjom bandom po banku... A ondar je skoči u ariju i pa na botilje, koje su se žbandale i razbile, a sve ono pusto vino i likereri stalo se cidit.

Ondar je udri glavon u žmule i ćikare i sta ih razbijat.

— Mijau-u-u-u-u-u-u-u-u! kriča je mačak Bižo i čini šćetu po kafetariji.

— Ajme meni majko moja-a-a-a! ćapala se za glavu šjora Justina. — Ča se ovo dogodilo Bižotu... Niko ga je ureka!... Dun Ive, blagoslovite ga da sotona izajde iz njega!...

U kafetariji prava konsternacijun!... A kad je Bižo iz banka skoči na pod svi su se uspeli na tavuline, a prvi podestat i likar. Svi su stali kričat od straha:

— Biž te, biž te da vas ne ugrize! poludi je!... Udrite ga katrignon!... Ubijte ga!... Donesite osti!... Di je škovacin?... Di je pulicjot?...

— Mijau-u-u-u-o-o-o-o-o-o-u-u-u-u! zavija je mačak i tra je s ono bandon po podu.

Na to je došla u kafetariju bidna mati od Todorina i zavapila:

— Skužajte, skužajte, ljudi moji... Ni mačak Bižo poludi, nego oni nesrićni moj Todorin... Ajme meni. Gospe moja, ča ću učinit s ovin nesrićnim mojin sinon...

— A ča je, govori... Po Isukrsta... ča je učini maški?

— Ma ukra mi je ljute peverune, pa se dolibi u kafetariju kad je šjor Marko nosi kafe i brzo ćapa maška i kaluma mu u g... da oprostite... kako bi van ono spjegala... zabi mu je s one donje bande u bužu peverun, a jadnog je maška počelo svrbiti, pa je od velikega patimenta pobisni... I onda se Todorin vrati doma i poče mi pripovidat ča je učini... Bi je kuntenat ča mu je to uspilo ka da je dobi lot.

A podestat, koji je od straha još sta na tavulinu poče je vikati: I onda će mi oni tovari vićnici još govorit da vaja još dobro promisliti?!... Dosta je, oštija... Nima više sedute općinskog vića... Iz ovega tavulina ordinajen pulicjotu da odmar ćapa Todorina, pa šnjin u katabuju a, sutra vaponon ćemo ga otpratit u Polu, pa neka ga inbarkaju na »Saidu«... Neka gre u muce, pa neka ga tamu u marini opametu. — A onega kuška, pasa Morota, neka se odmar danas inbraga i utopi u more s gajandrom srid konala... Ja san tako odredi i basta!... Jeste razumili?!... Papa u Rimu, impetarur u Beču, guvernatur u Zadru, a ja podestat u ovemu nesrićnom mistu. I ča ja od danas rečen valja da bude tako... Amen!... I nima više apela... A ono posr... općinsko više neka ide s vragon... U muce s Todorinom!...

— U muce!... U muce š njin... — stali su svi kričat.

I tako je Todorin sutradan parti put Pole, »Mora« su utopili, a podestatu se u mistu dignu autoritet.

Puno godišća je od tega pasalo. Todorin je pošao ondar u Ameriku i učini solada... I svakog godišća bi staron podestatu posla paket i ništo dolari iz zafalnosti ča ga je posla u muce i učini čovikom na mistu! A kad se pod stare dane vrati doma vazda bi pripovida o svojim berekinadama, ma ne ispriđ mularije!